

Forside af 1925-udgaven

KARIN MICHAËLIS

TILFÆLDET
D'ANNUNZIO

KARIN MICHAËLIS SELSKABET

Forside af 2015-udgaven

Illustration: Anne-Marie Steen Petersen: tegning af Karin Michaëlis i Politiken 8.9.2006

Grafisk tilrettelægning: Christopher Sand-Iversen

Karin Michaëlis' lille kampskrift *Der Fall d'Annunzio* blev trykt i Tyskland i 1925 på Gustav Kiepenheuer Verlag, men udkom først på dansk i 2015, hvor det blev oversat af Solveig og Rolf Czeskleba-Dupont og udsendt af Karin Michaëlis Selskabet i redaktion af Hardy Bach. (ISBN 978-87-995112-3-5).

Da denne lille bog er udsolgt, bringes den digitaliseret på selskabets hjemmeside i let ændret form. Vi har tilføjet en præsentation af sagens hovedpersoner før hovedteksten, Karin Michaëlis' *Tilfældet d'Annunzio*. Desuden er fodnoterne revideret.

Forordet fra udgaven i 2015, Solveig Czeskleba-Duponts artikel *Karin Michaëlis' pamflet om digteren Gabriele d'Annunzios røvermentalitet*, bringes her som efterskrift. Den blev oprindeligt trykt i medlemsbladet Troldspejlet i 2007 og redegør både for baggrunden og indholdet af pamfletten. Den er et personligt engageret vidnesbyrd om Solveig Czeskleba-Duponts (1940-2019) store indsats for at udbrede kendskabet til Karin Michaëlis.

Kirsten Klitgård

Indhold

Præsentation af tekstens hovedpersoner	5
Karin Michaëlis: <i>Tilfældet d'Annunzio</i>	8
Efterskrift af Solveig Czeskleba-Dupont: <i>Karin Michaëlis' pamflet om digteren Gabriele d'Annunzios røvermentalitet</i>	34
Afsluttende kommentarer v/ Kirsten Klitgård	41

Præsentation af sagens tre hovedpersoner

Gabriele d'Annunzio (1863 - 1938). Italiensk forfatter, født i Pescara ved Adriaterhavet, udgav sin første digtsamling som 16-årig, gjorde militærtjeneste ved kavalleriet og tog derefter til Rom. Han skrev også noveller, romaner og skuespil og blev tidligt meget kendt både for sine værker og for sit ekstravagante privatliv. Et tidligt ægteskab med en kvinde fra aristokratiet, med hvem han fik tre børn, holdt ikke, og hans kvindehistorier var legendariske.

Han opholdt sig fem år i Frankrig på grund af stor gæld i Italien, men vendte hjem, 52 år gammel, da Italien i 1915 var indtrådt i 1. verdenskrig på Englands og Frankrigs side, hvad han havde været en ildfuld fortaler for. Med stort personligt mod deltog han i adskillige luft- og torpedoangreb og infanterikampe mod Østrig-Ungarn.

I slutningen af krigen, 9. august 1918, var han leder af en gruppe på 7 fly, der fløj til Wien og nedkastede flere hundrede tusinde flyveblade med opfordringer til at overgive sig. Det var en uhørt bedrift at flyve omkring 1000 km frem og tilbage over Alperne i datidens åbne fly uden mulighed for at mellemlande og tanke brændstof, i små etsædede Ansaldo-flyvemaskiner og et enkelt tosædet. På hjemvejen gik motoren ud tre gange i det fly, hvor d'Annunzio var passager, men det lykkedes piloten at genstarte den og at vende tilbage til udgangspunktet nær Venezia. Aktionen var sket på d'Annunzios initiativ og imponerede alle, selv wienernerne.

Ved fredstraktaten 1919 blev byen *Fiume* ved Adriaterhavet (nu kroatisk Rijeka), som Italien havde erobret, tilkendt det nyoprettede Jugoslavien, men i spidsen for officerer, der var forbitrede over afgørelsen, indtog d'Annunzio byen uden kamp på grund af sin heltestatus. Han holdt flammende taler, lod afholde valg og styrede området over et år, indtil den italienske regering tvang ham ud ved nytår 1920.

D'Annunzio lod hjælpere søge efter en passende bolig, og valget faldt på villaen *Cagnacco* i Gardone med smuk udsigt over Gardasøen, hvor han flyttede ind på valentinsdag d. 14. februar 1921. Villaen havde tilhørt den tyske kunsthistoriker *Henry Thode*, som havde måttet forlade den i 1915, da han pludselig blev anset som en "fjendtlig udlænding", og senere var ejendommen som al tysk ejendom blevet konfiskeret af den italienske stat. Nu blev den udlejet og senere solgt til d'Annunzio, som i de følgende år byggede meget til i pompøs stil og omdøbte stedet til *Il Vittoriale degli Italiani* (= mindesmærket for italienernes sejr).

I parken findes flere militære minder, f.eks. den flyvemaskine, som d'Annunzio havde fløjet i over Wien, og en motorbåd, hvormed han havde foretaget et dristigt angreb på den østrigske flåde. Det var rundhåndede gaver fra Mussolini, der efter at have kuppet sig til magten i oktober 1922 sandsynligvis ønskede at holde en mulig politisk rival væk fra Rom. Senere forærede den italienske flåde d'Annunzio et slagskib. Med tilbygninger som bl.a. et amfiteater og et prangende mausoleum er stedet en rammende illustration af digterens selvopfattelse.

Hertha Thode (1884 – 1949). Dansk violinist, f. Tegner, voksede op i København i en velhavende og kunstinteresseret familie. Hun begyndte at spille violin, da hun var 5, og fik fra 7-års alderen undervisning af professorerne Chr. Petersen og Valdemar Tofte. Efter et studieophold i Paris, hvor hun var elev af Henri Berthelie og Jaques Thibaud, debuterede hun i København og begyndte at give koncerter, både i Danmark og udlandet.

Hun mødte *Henry Thode* i Heidelberg i 1909, hvor hun gav koncert i byen og hørte ham forelæse om kunst. Da hun gennem moderens klaverspil havde fået stor kærlighed til *Wagners* musik, tog hun imod hans opfordring til at komme til Bayreuth, hvor hun blev godt modtaget i kredsen omkring Wagners enke Cosima. Denne havde gerne set Hertha som hustru til sin søn Siegfried, og han friede da også, men fik et høfligt afslag.

I 1911 blev hun af Frederik 8. som den første udnævnt til kgl. *hofviolinistinde* efter at have spillet adskillige gange for den kongelige familie, heriblandt kongens søstre, den engelske dronning Alexandra og den russiske enkekejserinde Dagmar.

I sommeren 1912 havde Hertha besøgt Thode og hans daværende hustru Daniela i villa Cargnacco og havde ikke kunnet undgå at se, at der var et dårligt forhold mellem ægtefællerne. Ægteskabet blev opløst i 1914, hvorefter Hertha og Thode giftede sig. De boede i villa Cargnacco, indtil de måtte rejse over hals og hoved efter Italiens indtræden i krigen i 1915, og opholdt sig i de følgende år i Tyskland og Østrig, hvor han holdt forelæsninger i forskellige byer og hun ofte spillede for tilhørerne.

Efterhånden blev Henry Thode for syg til at arbejde, og parret flyttede 1919 til København, hvor han døde efter en operation året efter. Hertha var da 36 år.

I 1921 – 1922 opsøgte hun d'Annunzio i Gardone og genså bevæget huset, hun ikke havde set i seks år. I sine erindringer, *Mindernes Rigdom* (1945), fortæller hun indgående om kontakten med d'Annunzio.

Hun blev en skattet violinlærer på Schlüters musikkonservatorium på Frederiksberg, hvor hun underviste til sin død. Sven Erik Werner, komponist og tidl. direktør for musikkonservatoriet i Odense, var som barn elev af hende. I sin selvbiografi, *Langsomt, men usikkert* (2013), skildrer han sin lærer, der for ham blev "selveste fru Musica", en smuk kvinde i lange gevandter med opsat hår, der opmuntrede og ansporede og inspirerede den begavede dreng.

Henry Thode (1857 – 1920). Den tyske kunsthistoriker Henry Thode kom fra en rig familie i Dresden uden særlige kulturelle interesser, men den støttede generøst sønnens kunststudier i Berlin, München og Wien. Hans musiksmag adskilte sig også fra den mere nøgterne families, idet han var grebet af begejstring for Richard *Wagners* musik og 19 år gammel hørte *Nibelungens ring* ved det første festspil i Bayreuth i 1876 og i de følgende år i Wien hørte Wagners operaer mange gange.

Da han i 1882 kom til Bayreuth igen for at høre det nyeste værk, *Parsifal*, var han således en kender og fik i efteråret lov til at besøge mesteren og hans familie i Venezia.

Wagners musik og netop Parsifal skulle blive et vigtigt forbindelsesled mellem Henry Thode og Hertha Tegner, der ved en koncert i København med den berømte belgiske violinist Eugene Ysayë blev fuldkommen betaget af en fantasi over temaer fra *Parsifal*. Stykket var skrevet af en tysk violinvirtuos, August Wilhelmj (som havde siddet ved 1. pult i Bayreuth ved operahusets første sæson i 1876).

Men deres møde lå langt ude i fremtiden.

I Venezia havde den 25-årige Thode mødt Wagners steddatter Daniela, som i øvrigt spillede fremragende klaver. De giftede sig i 1886, og han var først ansat på universitetet i Bonn, blev museumsdirektør i Frankfurt og var fra 1893 – 1911 professor i Heidelberg. Ægteparret havde stor selskabelighed og levede komfortabelt, men det blev aldrig til noget lykkeligt samliv.

Hans store kærlighed til Italiens kunst havde fået ham til at leje og siden købe Villa *Cagnacco* som sommerbolig. Daniela så ikke helt så positivt på stedet. Hun var ofte syg, alene eller i Bayreuth, mens han tog på foredragsturnéer og dyrkede andre damebekendtskaber. Da han i 1909 mødte Hertha Tegner, fik han Daniela til at arrangere en koncert med Hertha i Bayreuth. Hun og Daniela spillede sammen, men derefter øgedes krisen i ægteskabet, som omsider endte i skilsmisse.

Lykken med den 27 år yngre Hertha blev kortvarig på grund af krigens indvirkninger. De fik kun omkring et halvt år sammen i Cagnacco, og da Thode blev syg henimod krigens slutning, forværredes hans tilstand stærkt af mangel på fødevarer. Men Thode, der efter alle udsagn var en blændende foredragsholder, kunne længe trække fulde huse.

Hans kunsthistoriske foredrag og skrifter var i begyndelsen koncentreret om italiensk kunst, hvor han lagde sine bedste kræfter, men med hans kærlighed til Wagners musik og stærke bånd til familien og Wagnerkulten i Bayreuth udvidede hans fokus sig efterhånden også til ældre og samtidig tysk kunst, derimod ikke til den franske impressionisme.

I den kulturhistorisk betydningsfulde lille Wienerforstad Baden, hvor de efterhånden besluttede sig for at slå sig ned, var forholdene i dagene før våbenstilstanden i november 1918 kaotiske, men på opfordring af venner talte Thode for en stor forsamling ”så beåndet og storslået som aldrig før, og han evnede at løfte sine tilhørere ud over deres bekymringer og ængstelse og føre dem til kunstens ophøjede regioner”, skrev Hertha Thode i sine erindringer ”Mindernes Rigdom” (s. 121).

I Danmark boede de et års tid hos Herthas forældre og lejede derefter et lille hus i Fredensborg, hvor de kunne nyde den nærliggende smukke slotspark, men i november 1920 døde han, 63 år gammel.

Litteratur:

Dictionary of Art Historians: *Henry Thode*, <https://arthistorians.info>.

Oliver Hilmes: *Cosimas Kinder. Triumph und Tragödie der Wagner-Dynastie*, Pantheon, 2010, s. 56,63,66,69,70-72,74-77,79.

Lucy Hughes-Hallett: *The Pike, Gabriele d'Annunzio, Poet, Seducer and Preacher of War, Fourth Estate*, 2013, s. 8,18,43,371-372,442-444,572.

Göran Hägg: *Mussolini, et studie i magt*, Thaning & Appel, 2008, s. 73-80,95,107-108.

Hertha Thode: *Mindernes Rigdom*, Carl Allers Bogforlag, 1945, s. 7-8,12,17-21,27,33,36,44,55-61,64,75,79-81,87-92,102-103,110-113,118.

Sven Erik Werner: *Langsomt, men usikkert. Notater om skrøbelighed*, Eigil Holms forlag, 2013, s. 166-169, 172.

Kirsten Klitgård

KARIN MICHAËLIS

Tilfældet d'Annunzio

Oversat af

Solveig og Rolf Czeskleba-Dupont

To gange har jeg fremlagt tilfældet d'Annunzio for offentligheden i den europæiske presse. Når jeg gør det en tredje gang i form af en brochure, sker det som følge af mange opfordringer fra alle sider. Forskellige mennesker i både ind- og udlandet er kede af kun at have læst den ene eller den anden artikel og udtrykker et stærkt ønske om at have hele fremstillingen samlet. Det passer mig sådan set godt, da jeg ved denne lejlighed indtrængende kan bede de læsende mænd og kvinder om efter læsningen at sende denne brochure til venner, bekendte eller familie i udlandet.

I begyndelsen, da jeg skrev min første artikel, tænkte jeg egentlig, at den kun ville slå rigtig an i Østrig, Tyskland og måske Skandinavien. Men det viste sig til min store glæde, at man både i Frankrig, England, Amerika og også i Italien var stærkt interesseret og dybt rystet. Dette nævner jeg som bevis på menneskers medfødte anstændighed. Jeg var næsten fristet til at trykke alle de breve, jeg har fået i de sidste to måneder for at overbevise hr. Gabriele d'Annunzio om, *hvilken mening den store Verden har om ham og hans opførsel*. Men det er ikke muligt at offentliggøre brevene, fordi de næsten alle ud over forargelsen også indeholder detaljer om digterens privatliv, som kan bringe brevskriverne for retten. Eller det ville komme til en ildelugtende skandaleproces, som overhovedet ikke har noget med Villa Cargnacco at gøre og derfor kun kunne skade sagen.

Dog må jeg nævne, at brevskriverne – skønt de fleste stammer fra tysktalende lande – i forbløffende omfang er udlændinge, og at *alle mennesker* i denne sag *uden undtagelse direkte giver udtryk for ønsket om at hjælpe til med at stille d'Annunzio for en international domstol (menneskehedens domstol)*, og at *alle underskriver deres breve med navn*. Ingen har hidtil udtalt sig til fordel for d'Annunzio. Bortset fra, naturligvis, hvad han selv har ladet indrykke i aviserne.

Dette er meget mærkværdigt. I næsten alle sager findes der et For og et Imod. Her er der kun én holdning: *Modvilje* mod den mand, der har opført sig så skændigt, og som i sin egenskab af kunstner, en stor anerkendt digter, ville være *dobbelt* forpligtet til at opføre sig i hvert fald nogenlunde anstændigt som menneske. Når jeg angriber en sag eller en person, er jeg vant til at få forelagt forskellige andre meninger, ja til at man bekæmper mig voldsomt på grund af mit standpunkt. Og denne gang ikke en stavelse til forsvar – *ikke engang fra Italien*, fra det land, hvor d'Annunzio er født. Mærkværdigt. Højest mærkværdigt. Men godt.

Tilfældet d'Annunzio er et isoleret tilfælde. Jeg er klar over, at hundredetusinde mennesker ikke alene har mistet deres nærmeste under krigen, men alt. Og her drejer det sig kun om en kvinde, hvis ejendele man – dvs. d'Annunzio – har tilegnet sig. Altså skulle man forvente, at i hvert fald mange af disse mennesker ville sige til mig: ”Åh, hold op, vi har jo også mistet. Os har man jo også frarøvet alt.” Men nej. Det har ingen sagt. Alle uden undtagelse, *alle*, har taget parti for fru Hertha Thode. Og hvis det kom for en voldgiftsret, ville d'Annunzio blive dømt – ligegyldigt om det var i Frankrig eller i Italien. Overalt ville han blive dømt. *Fordi det, han har gjort, er uansvarligt, utilgiveligt*. I Amerika hører det til dagens orden, at bevæbnede, maskerede banditter standser et tog på jernbanestrækningen, trænger ind i toget og frarøver passagererne alle værdier med vold. Derpå flygter de. Men hvis de bliver fanget, så kommer de for retten og derfra i fængsel.

D'Annunzio har foretaget sin handling ved højlys dag. Uden maske. Måske bevæbnet. Men uden at gemme sig bagefter. Altså – som man siger – *uden skam*.

Der findes mennesker, der mener, at en kunstner gerne må have en anderledes moral i sit privatliv end almindelige mennesker. Langtfra. Der findes ikke større misforståelse. Ligesom vi også ganske uvilkårligt forlanger af en præst, at han skal leve som han prædiker – lige så sikkert er det, at kunstneren har en langt større forpligtelse til at opføre sig sådan i sit liv, at han indgyder respekt. For den kunstner, som ikke gør dette, ville det være bedre, hvis han aldrig var født. Kunsten er hævet over det daglige og tjener til at berede menneskeheden guddommelige stunder. Kunstneren er en apostel, ofte en martyr. Kun én ting må han ikke være: *uanstændig*.

D'Annunzio har troet, at han kunne forsvare sig og indlægge sig ros og bevise sit ædle sindelag ved – ikke at kaste bomber på kvinder, børn og gamle mennesker i Wien, da han fløj over byen ”på bevæbnede vinger”. Mærkelig mentalitet. Man fornemmer stærkt, at fristelsen har været meget stor. Men han havde jo måske også kunnet frygte, at hans ”bevæbnede fugl” ville være blevet skudt ned. Om d'Annunzio har været modig i krigen, kan jeg ikke vurdere, da jeg ikke ved noget om det. At han i livet ligefrem må være meget fejg, bevidner hans opførsel over for fru Thode, en værgeløs kvinde og enke. At han er ganske uden den ringeste fornemmelse for velanstændighed, viser sig ved, at da en kvinde kommer til ham og beder om hjælp, bestjæler han hende bagefter og gør i det skjulte det stik modsatte af det, han højt og helligt har lovet. Den mand, der bryder sit ord, er ikke længere en hædersmand. Hvad han er, vil jeg ikke sige her. Det ved vi alle. En mand, der bryder sit ord i en sådan sag og gennem dette løftebrud næsten bringer hende til tiggerstaven, er egentlig i stand til alt, synes jeg. Der findes jo forskellige slags mord, ikke kun de rent korporlige.

Hans forsvarsskriverier er løgnagtige. Det ord kan ikke bestrides. Senere vil jeg forklare hvorfor. Først vil jeg fremstille sagen og d'Annunzios handling klart og åbent.

Her vil jeg sige til alle de mennesker, som har læst mine to artikler, at jeg selvfølgelig vil fremlægge det samme indhold endnu en gang. Men jeg kommer også ind på andre punkter, som jeg tidligere af finfølelse over for fru Hertha Thode ikke har omtalt, men som forekommer mig meget vigtige. Altså til sagen.

Gehejmeråd, professor dr. Henry Thode, kunsthistorikeren, som ikke alene er berømt i tysktalende lande, men også i Rusland, Amerika og alle de mellemeuropæiske og nordeuropæiske lande, købte i 1910 Villa Cagnacco ved Gardasøen.

Villaen, der tidligere var italiensk, lod han ombygge med store omkostninger. Skønhedselskende, med mere sans for skønhed end de fleste, omskabte han ejendommen til et fuldkomment paradis. Han havde hele sit liv samlet på kunst og kunstgenstande og lod det altsammen bringe til villaen, og han brugte den tid, der var til overs fra hans kunstneriske og videnskabelige arbejde, til at indrette sit hjem så vidunderligt, at alle mennesker, der besøgte ham, sagde, at Villa Cagnacco i Henry Thodes hænder var blevet en velsignelse for hele verden.

Han havde talt og skrevet om kunst lige fra sin tidligste ungdom. Hans forelæsninger blev overværet af elever fra hele verden. Først og fremmest elskede han *Italien og italiensk kunst*. Henry Thode havde skrevet så mange værker herom, at den italienske konge tildelte ham en stor orden "*Grande Ufficiale dell'Ordine dei Santi Maurizio e Lazzaro*", da han bosatte sig ved Gardasøen. I årevis arbejdede han med at samle stof til det, han betragtede som sit hovedværk: en omfattende "Venedigs Kulturhistorie". Han skrev og undersøgte og foretog yderligere undersøgelser og samlede stoffet i mapper. Stadig begyndte han forfra, han syntes aldrig, at stoffet var tilstrækkeligt, aldrig, at han var færdig med sine undersøgelser. Det var hans hensigt at tilbringe resten af sit liv med at skrive denne historie færdig. Netop fordi han elskede Italien så meget, var værket om Venedig hans yndlingsbeskæftigelse. Igen og igen rejste han til Venedig for at gøre nye iagttagelser på stedet og fastholde nye skønhedsindtryk på papiret. Atter og atter forkyndte han over for sine studenter fra alverdens lande, hvilken uhyre værdi han tillagde Italiens kunst.

Han opgav til sidst sin stilling ved Heidelbergs universitet for at kunne vie hele sin energi til studiet af italiensk kunst.

I Heidelberg havde han truffet den unge violinistinde, den danske hofviolinistinde Hertha Tegner, der senere blev hans hustru og med hvem han tilbragte den dejligste tid i sit liv i Villa Cargnacco.

Da krigen brød ud, kunne han ikke blive boende ved Gardasøen. Det er muligt, at hans opbrud var nødvendigt, at han blev tvunget dertil. Det kunne have været anderledes. Jeg ved f. eks., at under krigen boede der adskillige engelske mænd og kvinder i Østrig og Ungarn, og at der ikke blev krummet et hår på deres hoveder. Desuden burde det, som Henry Thode havde gjort for Italien, være tilstrækkeligt til, at man roligt kunne lade ham blive ved Gardasøen. Alligevel måtte han væk. Han måtte efterlade alt og strejfede omkring med sin unge hustru. Hans formue gik tabt på grund af krigen. For blot at eksistere måtte han, der ikke længere var ung og ikke mere var rask og rørig, rejse fra by til by og holde forelæsninger, mens hans elskede hustru, som med glæde delte al fattigdommen og alle prøvelserne med ham, forsøgte at hjælpe til med sin violin. Dette er ganske vist helt personlige forhold, men jeg mener, at de hører med her. Henry Thode, der var blevet hjemløs, kom til Østrig. Syg boede han et stykke tid i *Baden*, i nærheden af Wien. Han trængte umådeligt til mælk, man kunne ikke skaffe ham en eneste dråbe. Dag for dag blev han dårligere. Hans liv ebbede ud. Selv vidste han og forstod, at han skulle dø: et offer blandt millioner for krigens

grusomhed. Med et træt smil sagde han det selv. Men indtil den allersidste time håbede han, at når verdensordenen igen var blevet genskabt, kunne han tage tilbage til Villa Cagnacco for der at nyde livet sammen med sin hustru et kort stykke tid og - at efterlade verden ”Venedigs Kulturhistorie” som et kunstnerisk testamente.

Henry Thode døde i 1920 i sin hustrus fædreland, hvortil han dødssyg var blevet bragt. Lægerne var enige: *Underernæring* var dødsårsagen.

Fru Hertha, universalarvingen, hustruen, for hvem han gerne havde hentet stjernerne ned fra himlen, stod alene tilbage. Alt hvad hun ejede – det var ikke så lidt – var netop *Villa Cagnacco*. Hun hører ikke til de kvinder, som man kan få til at glemme en hjertesorg. For hende gjaldt det: blot tilbage til Cagnacco. At leve der, at bo der. Midt blandt de vidunderlige minder om den tid, de levede der i kærlighed. Cagnacco var i gode hænder. To pålidelige mennesker passede på hjemmet: gartneren og husholdersken.

I juli 1918 blev Villa Cagnacco som andre tyske besiddelser beslaglagt, og i 1921 konfiskeret af den italienske regering. Fru Hertha behøvede dog ikke at frygte noget. Der stod jo udtrykkeligt skrevet i dekretet fra 1921, at *under særlige omstændigheder kunne tyske privathjem gives tilbage til deres ejere*. Og forelå der ikke tydeligt et undtagelsestilfælde her? Havde kongen ikke selv ved ”*Grande Ufficiale dell’Ordine dei Santi Maurizio e Lazzaro*” vist og sagt, at *Henry Thode var at betragte som yderst fortjenstfuld for Italien?* Den unge enke sad nedsunken i sorg i Danmark. Hun ventede på det øjeblik, hvor hun igen kunne komme derhen, hvor alt var forbundet med minder om *ham*. Så får hun at vide, at *Gabriele d’Annunzio*, den store italienske digter, er rykket ind i Villa Cagnacco og bor der og nyder livet. Hun tror det ikke, kan ikke tro det. Man trænger sig da ikke uindbudt ind i fremmede folks hjem. Ganske vist var villaen konfiskeret, men det var da kun en ydre formalitet, som snart ville blive ophævet igen. Siden sin afrejse fra Villa Cagnacco havde hun eller hendes far betalt alle skatter. Vel et bevis på, at konfiskationen ikke skulle tages så alvorligt.

Men venner fra det italienske gesandtskab bekræftede rygterne. Hun tror ikke på det, kan ikke tro det. Bliver imidlertid meget urolig og rejser derved for at lade sig overbevise. Da hun er ankommet til Gardone, bliver der fra alle sider sagt: Jo, det er sandt, d’Annunzio huserer i Villa Cagnacco,

som om huset tilhører ham. Han er ikke kommet dertil alene, men med følge, som det sømmer sig for fyrsten af Fiume! Digterkongen! Kommet med legionærer, og med otte automobiler!

Man fortæller den bestyrkede kvinde, hvordan det gik til: Gabriele d'Annunzio ankom, spurgte, om han kunne bo her. Der er smukt her, Gardasøen henrykker ham. Her vil han blive. Men ikke på et hotel. Sådan rigtig bo. I eget hus med smukke ting, i stor stil. Han ser sig omkring. Hvad er det? Den villa der henne? Hvem tilhører den? Den berømte kunsthistoriker Henry Thodes enke. Godt. Han tager derhen. Man nægter ham naturligvis adgang. Det betroede personale viser, at regeringen har forsegleet huset. Indtrængen er indbrud. Indbrud er forbrydelse. Forbrydelse betyder politi, fængsel. D'Annunzio smiler og svarer hovent: *"For en d'Annunzio er der vel ikke noget segl."* Han bryder seglet. Han trænger ind i huset. Der er ikke noget politi til stede til at forhindre det. Hvad han ser i huset, synes han åbenbart er ganske udmærket. Sådan noget havde han næppe forestillet sig. Et sådant krigsbytte! På væggene, der er beklædt med gamle kostbare venetianske kirkestoffer af rødt silke, hænger det ene herlige maleri ved siden af det andet. Der en *Rembrandt*, her en *Thoma*. Og der findes *håndskrevne partiturer af Richard Wagner*. Nej, da! Se, gammelt *glas fra Murano*! Og biblioteket! Næh, mindst 7000 bind! Og deriblandt det uvurderlige *"Tysk-romerske breviar"*! Formue på formue! D'Annunzio er kunstkender. Han ved, hvad alt er værd. Her er jeg, her bliver jeg! Intet er for godt til Gabriele d'Annunzio. Han går ud i parken, i den kæmpestore park. Hvor smukt, hvor himmelsk smukt. Der mellem ældgamle cedertræer fra Libanon står antikke kunstværker af marmor. Vand flyder igennem parken. Dejlige oliventræer, vingård og græsarealer. Og yderst herskabeligt er det hele. Omkring parken, langs gaden er der en to meter høj mur. Ikke mindre end tre indgange af smedejern. Og se, denne magnolielund! Her kunne man digte! Han sagde simpelt hen: "Jeg bliver." Og han blev.

Naturligvis, hvis d'Annunzio havde stået på gaden og ikke haft noget tag over hovedet og ikke kunne finde andet, ville det måske være til at forstå, at han ville foretage sig noget ekstraordinært, der ikke ligefrem er tilladt. Men hvem tror det om helten fra Fiume! Desuden og det er desværre for ham en kendsgerning: *d'Annunzio ejede på dette tidspunkt en villa lige i nærheden af Villa Cagnacco. Borgmesteren i Maderno havde af begejstring foræret ham en villa med 6 - 7 værelser, da han vendte tilbage fra Fiume. En villa med stor have – 20 minutter væk.*

Når d'Annunzio – for at retfærdiggøre sig - siger, at ingen ”kan beskyldte ham for havesyge, efter at han livet igennem har bragt så mange ofre”, må jeg svare: ”Undskyld hr. d'Annunzio, i så fald er jeg denne ’ingen’. Jeg kan *kun* evigt og altid betragte røveriet af Cagnacco som grænseløs og skændig havesyge.” Fru Hertha, som på grund af krigen har mistet sin formue, som i det hele taget kun ejer Cagnacco, står nu i Gardone bogstaveligt talt uden tag over hovedet. Utrøstelig, forvirret, ængstelig opsøger hun nu d'Annunzio, for dog at få en forklaring på det ubegribelige. Hun kan og vil stadigvæk ikke tro – hun er jo en anstændig kvinde – at en *digter*, en berømt mand, har sneget sig ind i hendes rede som en gøg. Hun opsøger ham. Men så let går det ikke. Fyrsten fra Fiume er ikke sådan, at enhver lige fra gaden kan opsøge ham i *hans* hus. Hun må anmode om det, antichambriere. Hans kammertjener Dante – sådan en har han, den fattige fyrste, som i sin forsvarsskrivelse erklærer, at han, ”som alle ved”, lever i dybeste fattigdom – forlanger en skriftlig anmeldelse til sekretæren. Kun på den måde får hun måske foretræde. Hendes navn som enke efter Henry Thode nytter ikke.

Bevæbnet med en introduktion fra en af hans venner lader hun sig atter melde. Den storsindede digter skriver til hende: ”*Jeg takker Dem for, at De har bragt mig en hilsen fra en meget kær ven. Og jeg takker Dem for den ære, som De vil vise mig ved Deres nådige besøg. Det er mig meget pinligt at tænke på, at jeg skal modtage Dem i det hus som er Deres. Og jeg forstår Deres sorg, og jeg vil gerne opnå tilgivelse. Men Deres hus bliver passet med den største omhu, og havens roser er ofret for det minde, som bor der. Vær så venlig at gøre mig den ære at komme til Cagnacco i morgen den 1. maj kl. 5, eller fortæl mig den dag og time, som De vælger at godkende. Mange tak!*”

Gabriele d'Annunzio

Den 30. April 1921

Han var kommet til Cagnacco med ikke mindre end 8 automobiler og sendte ædelmodigt en afsted for at afhente fru Hertha. Hun kørte derhen, forhåbningsfuld og nervøs. Hun er lidt benøvet ved tanken om at lære den store digter at kende, og overbevist om, at han, der skriver så smukt, også vil forstå hende og hjælpe hende, når hun har talt med ham.

Digteren modtager hende meget hjerteligt. Han forsikrer: ”*Deres hus er i gode hænder hos mig. Tænk Dem, hvis det var en, som ikke forstod at respektere det!*” Senere spørger han: ”*Hvad ønsker*

De af mig?" Åbent svarede hun: *"Når De selv spørger, vil jeg gerne vide, hvor længe De forestiller Dem at blive i mit hus."* Hertil svarede han: *"Ja, min skæbne tvinger mig ud på store opgaver. Jeg ved det ikke bestemt, sandsynligvis ca. 6 uger."* Hun betror ham genert, at Villa Cagnacco er alt, hvad hun ejer. Hun er henvist til den, *ene og alene* til den.

D'Annunzio siger om Henry Thode: *"Deres Mand har været et ganske usædvanligt menneske. Det kan jeg vurdere ud fra hans optegnelser. De har været mig til stor nytte."* Hvordan han er kommet i besiddelse af disse optegnelser, forstår man først, når man ved, at han kort efter sin indflytning sendte bud efter en låsesmed for at lade denne bryde Henry Thodes skrivebord op med vold og gennemrode indholdet. Senere benægter han det ganske vist, men det kan han ikke, fordi det passer, og fordi andre fakta beviser det.

Men det ved fru Hertha endnu ikke noget om. Hun er uskyldigt tillidsfuld og bliver ført bag lyset på grund af hans elskværdighed, så hun endog beder ham: *"Vil De gøre Deres indflydelse i Rom gældende, så at jeg kan få mit hus tilbage."* *Det lover han.* Ved afskeden spørger hun endnu engang: *"Jeg holder mig til Deres ord, De vil hjælpe mig med at få min ejendom tilbage, ikke sandt?"* Digteren kysser hendes hænder og *lover alt.*

Hør engang, hvordan d'Annunzio holder sine løfter: Fru Hertha bor nu i et spartansk pensionatsværelse i landsbyen, mens hun venter og venter på, at d'Annunzio skal drage ud på *"sine store opgaver"*, og at de seks uger skal gå. Der sker intet. Slet ikke noget. Så får hun ad bagveje at vide, at *den ridderlige herre sætter alt ind på – at kunne beholde villaen. Ja, at han hemmeligt har sendt en agent til Rom for at udvirke, at regeringen skænker ham villaen.*

Fru Hertha ved ikke mere, hvad hun skal tro. Men bestyrtet rejser hun straks til Rom, hvor også hun har glimrende forbindelser. Ganske vist er villaen blevet sat under administration og konfiskeret og tilhører altså den italienske regering. Men hvis alt andet skulle gå skævt, er der dog én mulighed: *at tilbagekøbe hendes egen villa.* Villaen, hvis pris hun jo kender, er i den grad blevet lavt vurderet ved hjælp af besynderlige fiksfakserier, så en hvilken som helst købspris ligefrem er en gave. Hun har desværre ingen penge, men hun har beviser og absolut pålidelige dokumenter på værdien af inventar og grunden, så hun med lethed vil kunne låne pengene.

I Rom virker det nu, som om hun kan håbe at få Villa Cagnacco tilbage. Sandsynligvis er regeringen udmærket klar over, hvor meget den skylder Henry Thode. Handelsministeren er positivt stemt over for fru Hertha. Da sker der en lille paladsrevolution, og derved bliver d'Annunzios ven *Belotti* handelsminister.

Fem dage senere får d'Annunzio villaen!!!

Som gave eller købt, eller snarere købt for så få penge, at man roligt kan kalde det foræret? Hvorfor dette skete, er en hemmelighed, som endnu ikke er blevet opklaret, og måske aldrig bliver det.

Ville den italienske regering give d'Annunzio en gave, kunne det jo lige så godt være foregået på en anden måde, ja en bedre måde end denne. Hvis d'Annunzio var blevet så ludfattig, at han hverken havde hus, eller hjem, eller møbler eller spisebestik, kunne man jo enten overrække ham en stor pengegave eller give ham en biografteaterbevilling. Biografteatre er en smuk pengeindbringende sag. D'Annunzio får villaen. Han sender et takketelegram, hvori der står: *"Nu vil jeg italianisere Gardasøen. Barbarerne, som tidligere beherskede den vil blive fordrevet"*. Og i september 1921 fortæller han til en fransk forfatter (Marcel Boulenger): *"Mit hus stinker endnu af tyskere. Dog begynder det at blive renset."*

Da han over for husholdersken, fru Thodes trofaste tjenerinde, erklærer: "Nu tilhører villaen mig", bryder hun ud i klager: "O, min arme frue." D'Annunzio synes at blive rørt: *"Fru Thode vil få alle de genstande af mig, som hun ønsker. Endnu mere. Jeg vil få regeringen til at tilbyde hende en skadeserstatning."*

Den bedragne unge enke tager hen til d'Annunzio med en advokat. Men hun bliver ikke modtaget. Hr. von Dante, den fornemme kammertjener, erklærer hovent: "Vi har allerede nægtet os hjemme over for en general i dag." Men han lader skinne igennem: "Hvis fru Thode ville komme alene – så –". Nu er det meget vigtigt at vide og holde fast i, at fru Thode i den efterfølgende tid *igen og igen skriver til d'Annunzio og aldrig får et svar*. Det er vigtigt, fordi han senere påstår, at hun er kommet *for sent*.

Hvad skal hun gøre? Hun er dansker af fødsel. I Danmark ligesom i Skandinavien er gemytterne stærkt oprevne ved tanken om, at Gabriele d'Annunzio har opført sig som en stratenrøver. Aviserne skriver meget skarpe artikler, som sikkert har lydt dårligt i d'Annunzios fine forvante ører – hvis han har læst dem. Derpå begynder den danske forfatterforening selvfølgelig at tage sig af sagen. Man skriver et overordentligt høfligt brev til d'Annunzio. Nærmest for høfligt. Beder om forklaring. Beder ham om at gøre sin fejl god igen. *Intet svar*. Man skriver endnu en gang. Bestemt skarpere, meget skarpt. Det utrolige sker: *D'Annunzio vover at fornærme sine danske kolleger ved ikke at svare*. Man skal ikke tro, at det er fordi hele sagen var ham helt ligegyldig – et standpunkt – nej, han er for *ophøjet*. Men inderst inde er han urolig og ophidset, for nu skriver han til fru Thode: *"Jeg har været syg, jeg beder Dem om at spise morgenmad sammen med mig på lørdag. Vi vil tale sammen. Jeg er klar til at give Dem alt, hvad De beder mig om.*

Gabriele d'Annunzio

juni 1922"

Man kan prøve at sætte sig i fru Herthas sted. Hun er dybt krænket, fortvivlet, nærmest uden håb. Dog fornemmer hun i disse ord en gnist af håb. Hun må ikke støde d'Annunzio fra sig. For meget står på spil.

Ved det første besøg i huset var meget allerede ændret, nu endnu mere. For fru Hertha er det blodigt ydmygende at gå omkring og se, hvordan hr. d'Annunzio har arrangeret *hendes ting* i et hus, hvor hvert billede, hvor hver stol havde så at sige sin medfødte plads, hvor alt var ordnet efter Henry Thodes udsøgte smag. D'Annunzio har slæbt inventaret omkring, som om han selv havde købt det rundt omkring og havde udvalgt det efter sin smag.

Han er meget elskværdig, men *begynder straks at tale om den kampagne der har været rettet mod ham, og han beder fru Hertha om at foranledige, at yderligere skrivelser bliver forhindret. Så – (igen et løfte) så vil han heller ikke være uvillig. Ja, han lover at give hende alt. Hun behøver blot at sende ham en liste og han vil sende hende genstandene.*

Han tilføjer: *Han har ganske vist købt huset af regeringen og han har betalt det meget dyrt (???)*. *Han er ked af det, men han er ganske uskyldig.*

Altså må man ud fra denne udtalelse forstå, at han slet ikke ville have huset, men at regeringen ligefrem har påtvunget ham det.

Ved denne lejlighed nedlader han sig til at vise fru Thode huset. Han fører hende rundt gennem rum der dufter af røgelse (sandsynligvis for at få den tyske stank bort!). De kommer ind i tidligere strygeværelser med silkepuder som ligger hen i dybt mørke, og hvor der er en kvalmende duft. Digteren siger: *"Jeg vil omdanne Villa Cargnacco til et kloster. Værelserne vil blive kaldt 'celler'. Jeg vil bære munkekutte og kalde mig Broder Gabriele."* Og på dørene er der sat trætavler fast, hvorpå der med guldbogstaver står: *"Clausura!" "Silentium!"*

Man går hen ad en korridor: *"Siden Tjitjerin¹ var her i tre dage har jeg kaldt gangen for 'Via Bolsjevika'! Vil De se hans værelse?"* Fru Hertha genkender sine egne boudoirmøbler, tæpper og billeder. Digteren siger: *"Synes De ikke at det er blevet smukt. Ikke til at kende igen";* ret køligt svarer fru Thode: *"Pænt, men tomt vil her blive, når jeg får de ting tilbage som jeg er blevet lovet."* D'Annunzio svarer bønfoldende: *"Ak, kære frue, vær ikke alt for grusom mod mig."*

Man går ud i parken. Der er der en romantisk slugt med bambus og akazier. Over det lille vandløb er der anlagt broer. Fru Thode må her betale bropenge. Digteren forlanger *en soldo*. Hun har ingen penge. D'Annunzio låner hende en soldo, som hun altså med det samme må betale ham tilbage som bropenge. *"Det er kun overtro"*, undskylder han sig.

I magnolielunden samler alle fuglene sig for at sove eller larme. Ofte er deres jubelskrig så høje at man må affyre et par varselsskud for at få ro. Digteren spørger: *"Skyder De godt?"* "Jeg træffer alt hvad jeg sigter på", siger fru Thode. Den galante Herre siger: *"Jeg er klar til at modtage alt fra Deres side, Madame, selv et revolverskud."*

Kort derefter erklærer han (der lige før ville gå i munkekutte og kalde sig Broder Gabriele): *"Nu vil jeg være grossist i vers, i vin fra Cargnacco, i olie fra oliventræerne og i silke fra silkeorme."* Stofmønstre vil han selv lave udkast til. Og han plukker roser til fru Hertha og lover hende alt.

---

1 Georgij Tjitjerin var Sovjetunionens udenrigsminister 1918-1930

Samtalen kommer ind på kunst. D'Annunzio deler åbenbart ikke Henry Thodes begejstring for den store maler *Hans Thoma*², hvis kunst er så rigt repræsenteret i villa Cargnacco, og sandsynligvis derfor *lover han fru Hertha alle Thoma-Billederne*. Hun er endnu ikke klog nok til at vide, at d'Annunzio ikke mener, at man skal holde sit ord. Billederne repræsenterer en formue. Når hun har disse billeder igen, behøver hun kun at sælge et par stykker for at kunne leve af det.

Hun sender et bud til Cargnacco for at hente billederne. To gange bliver budet affærdiget med intetsigende undskyldninger, men en tredje gang (N.B.) bliver der sagt: *En kender vil komme for at vurdere dem. De har dog en vis værdi i udlandet.* ("Den ikke-grådige" siger sådan). Og d'Annunzio har virkelig fået værdien at vide. *Han lader billederne, som han har lovet fru Thode, sælge for en stor sum penge.* Senere får fru Hertha breve fra ansete kunsthandlere, som vil sælge hende billederne tilbage. For det første har hun jo ikke penge til det, for det andet er det ikke den måde, som hun vil slå ind på for at få billederne, som Henry Thode har købt af Hans Thoma.

For at forstå, hvad det drejer sig om, må man vide, at Hans Thoma egenhændigt har udfærdiget en liste og underskrevet den med prisen på sine billeder, raderinger og tegninger, som han gennem årene har solgt til Thode. Listen har jeg her foran mig. Hvis man tæller sammen, får man den artige sum af *syv hundredetusinde guldmark*.

Efter morgenmaden går fru Hertha "hjem" til sit værelse på herberget og skriver en liste over de ting, som hun gerne vil have. Det drejer sig om personlige ting fra hendes danske udstyr, gaver fra Henry Thode. Også Rembrandt-billedet, som d'Annunzio har lovet hende, beder hun om og en antik marmorkumme, som står i parken og som hun har besluttet skal stå på Henry Thodes grav. Men fremfor alt ønsker hun *samtlig af ægtemandens manuskripter, hans dagbøger, hans brevsamlinger*. Hun ved, at han har skrevet på brevsamlingerne, der er smukt ordnet i omslag: *"Brændes ulæste efter min død."* Hun, som har elsket ham meget, vil efterkomme hans ønske. Brevsamlingerne vil hun sørge for bliver brændt.

---

2 Af den i datiden højt ansete tyske maler *Hans Thoma* (1839-1924) fandtes der i villa Cargnacco 13 malerier, 10 akvareller, 62 raderinger og 116 litografier. (Oliver Hilmes: *Cosimas Kinder*, Pantheon, 2009, s. 258; Gunnar Leistikow: *In Sachen d'Annunzio*, Interview mit Karin Michaelis, Hamburgischer Korrespondent, 6. Mai, 1926).

Listen har hun ikke alene skrevet på d'Annunzios opfordring. I 1921 fremkom et dekret, efter hvilket tyskere – selv om de ikke fik deres ejendom tilbage – kunne og *skulle* have erstattet deres inventar. Øvrigheden i Gardone siger og skriver dette. Hun indsender altså listen. Øvrigheden erklærer herefter noget beskæmmet, *at de ikke kan gøre noget – fordi hr. d'Annunzio vægrer sig.* Man råder hende til at appellere til hans velbekendte storsind. Han er jo som bekendt ikke havesyg! Altså sender hun nu listen til Villa Cargnacco, til den der huserende gøg.

Digteren skriver: *"Jeg er endnu noget svag, tilgiv mig. Jeg har læst Deres liste, ikke uden forbavsel. Jeg har købt villaen og møblerne gennem en regelret kontrakt, og jeg har betalt summen til statskassen. Genstandene på Deres liste udgør i pris to-trediedel af totalsummen, som jeg har betalt for møblerne. Jeg er en god arbejder, prægtig i min armod, men det, som De kalder mit 'storsind' har desværre grænser. Så jeg er tvunget til at indskrænke mit tilbud, ydermere da jeg ved arbejdet på huset har anvendt flere genstande på en stabiliserende og definitiv måde. Jeg beklager, at Deres besøg, som jeg allerede sagde til Dem sidste gang, kom for sent.*

Gabriele d'Annunzio

7. juli 1922"

Da fru Thode slet intet hørte og slet intet fik, sendte hun et bud derhen; denne blev flere gange afvist, til sidst bragte han et dokument skrevet af d'Annunzio: *"Hvis fru Thode ikke underskriver dette, er alt forbi og intet mere at opnå!"*

Man kan forestille sig, hvad det betyder!

I dokumentet kunne man læse: *"Jeg erklærer hermed, at jeg gennem d'Annunzios nåde (!!!) har modtaget følgende genstande, som er blevet solgt til ham af den italienske regering sammen med det øvrige inventar fra Villa Cargnacco."*

En liste med ca. tyve genstande var vedlagt. Dette dokument har en vis lighed med sådanne, som man må underskrive, hvis man er faldet i hænderne på ågerkarle. Fru Thode var jo ingen mand, så hun kunne ikke gå hen til ham og udfordre ham til en gammeldags duel. Hun var nedbrudt på krop

og sjæl. Hun levede usselt og alene der i Gardone så tæt ved sit tabte paradis, at hun siddende ved Gardasøens bred bedrøvet kunne kigge over på de forbisejlende både med syngende ungdom, som foran Villa Cargnacco lagde årerne og råbte: *Leve d'Annuncio!* Hun så flyvere kredse over villaen og kaste blomster ned over huset. Hun var alene, berøvet alt!

Dog på listen stod i alt fald "Alle manuskripter". Hun tænkte vel på det gennem mange år indsamlede materiale til "Venedigs Kunsthistorie", som hun ville skænke verden som Henry Thodes testamente.

Hun underskrev.

Hvad det har kostet, ved kun fru Hertha. Hun kunne vel heller ikke længere udholde den tanke, at gøgen stadigvæk skulle rode rundt i hendes mands skrivebord. Endelig stod hun over for at holde manuskripterne, sin afdøde ægtemands levende efterladenskab i hænderne, selvom hun ellers var ludfattig. *Hun underskrev.*

D'Annunzio havde lovet at sende alt. D'Annunzio holder som bekendt ikke sit ord.

Ved d'Annunzios port blev genstandene udleveret af en dame. Budet så sig nødsaget til at låne en trillebør for at bringe sagerne bort, inden digteren og fyrsten måske ville fortryde sit storsind. Der var vidner – heldigvis – da fru Thode modtog tingene. Alle var lige opbragte. Så utroligt, uværdigt, gement, beskæmmende var den måde hvorpå d'Annunzio havde fundet det for godt at behandle *Henry Thodes enke*. Alt var rodet mellem hinanden, smidt hulter til bulter, som om det drejede sig om gamle pjalter, som man kaster ud til en marskandiser. Kufferten, hvori "alle manuskripterne" skulle være ifølge listen, var mest fyldt med gamle værdiløse papirer og regninger. Oven i kufferten, der så ud som om man havde tømt en papirkurv i den, lå en ødelagt paraply, en fladtrykt herrehat og et mølædt tjenerlivré. En brevpakke var vedlagt. Bevis på at d'Annunzio havde rodet rundt: *Fru Thodes breve til Henry Thode*. På omslaget stod (som på andre brevpakkers omslag, som hun ikke fik): "Skal brændes ulæst efter min død" *Ved brevene var omslaget revet op med vold (ikke tilfældigt) og indholdet skammelig strøet rundt.*

Hvor var manuskripterne? Hvor var dagbøgerne? Hvor var brevsamlingerne? Hvor var Henry Thodes værker med tilegnelse til hans kone?

En bagatel, men for den – ikke-havesyge digter usigeligt betegnende: *Et billede af Henry Thode var der også, men – – frarøvet sin kostbare ramme.*

At d'Annunzio trods alt ikke følte sig godt tilpas, viser følgende brev:

”Jeg var igang med at skrive til Dem, da jeg modtog Deres elskværdige brev, som var skrevet på italiensk og derfor dobbelt velkommen. Den afskyelige kampagne i Danmark mod mig, der er begrundet i en åbenlys løgn, bliver fortsat. Deres store digter, Johannes Jørgensen, som nu opholder sig i Assisi, kalder den afskyelig. De har aldrig ment, at det ville være Deres oprigtige pligt ved hjælp af et eneste ord at forhindre den uretfærdighed, som bliver tilføjet mig?

Alle Henry Thodes manuskripter og dokumenter har stået til Deres rådighed siden oktober 1921 (ren løgn, da d'Annunzio jo på det tidspunkt overhovedet ikke besvarede nogen af fru Thodes breve). Jeg har sagt dette til tvangsadministrationen og regeringens repræsentanter.

Jeg har aldrig åbnet kufferten eller kisten. Man kunne ikke have opført sig mere korrekt og broderligt. (Kain!) I øvrigt foreslår jeg Dem at gøre Dem en betydelig tjeneste hvad angår malerierne, og jeg håber at kunne give Dem det specielle tilbage som man tilskriver Rembrandt, og at få udbetalt i det mindste en del af den betydelige sum til Dem, som jeg har betalt til statskassen.

Men hvordan kan jeg af oprigtigt hjerte forsøge at hjælpe Dem, hvis De ikke gør et ærligt forsøg på at forhindre den nederdrægtighed, som ikke berører mig, men som dog føles smerteligt af italienerne i København?

De kunne straks telegrafere til Jørgensen i Assisi hvor De forsikrer ham om min broderlige handle måde mod Dem (d'Annunzio må vel have rødmet, da han skrev dette). Hvis De vil, kan De overlevere mig teksten, og jeg sender den så til ham. Ellers vil det være vanskeligt for mig at udstrække hånden mod en hånd, som kaster uretfærdige sten mod mig. Forstået? Modtag mine hjertelige hilsner og ønsker.

Gabriele d'Annunzio

21. juli 1922”

Læseren gør klogt i at læse dette brev igennem to gange efter hinanden for helt at forstå det. Hvis d'Annunzios liv nogensinde skal skildres, bør dette brev ikke blive glemt. Kun ét er uforståeligt: At en mand – han kan være som han vil – vover at give *et sådant document humaine* – fra sig!

Otte dage senere følger dette brev:

"Misforståelsen er ikke bragt ud af verden. Og jeg kan ikke lade være med at smile. Jeg har fået det ry at være usurpator af gods, af goder som tilhører dem, der på en rå måde ødelagde Friuli og Venetien. Tværtimod er jeg den retmæssige besidder, idet jeg har købt en konfiskeret tysk villa af den italienske regering på meget strenge vilkår. De skal forsøge at gøre Deres landsmænd dette begribeligt, og sige til dem at jeg virkelig ikke nedværdiger mig dertil.

Hjertelige hilsner og oprigtige ønsker

Gabriele d'Annunzio

28. juli 1922"

Efter en uge følger endnu et brev:

"Jeg har i mange måneder ladet mig fornærme med en franciskaners tålmodighed. Jeg mener, at tvetydigheden nu må have en ende. De kæmpende har set, at min tålmodighed forvandlede sig til ubønhørlig energi. En hvilken som helst kampagne rettet mod mig er på forhånd dødsdømt. (!!!!?) I hele denne sag er jeg pletfri. De ved det. Jeg mener, at det havde været Deres pligt at forklare dette over for Deres folk. Jeg lader mig ikke byde trods, men i øvrigt bekræfter jeg (nu lover han igen – og bryder atter sit eget ord) det som jeg har lovet at tjene Dem med, som jeg allerede en gang har skrevet. Krigens følger er grusomme, ligesom krigen er grusom. Men jeg har vist mig og vil endnu en gang vise mig overmenneskelig. (gøg!) Rejs bort med et roligt og oprigtigt hjerte."

Gabriele d'Annunzio

6. august 1922"

Da jeg offentliggjorde d'Annunzios breve med kommentarer, var jeg klar over, at den store fyrste og digter og "hædersmand" ikke kunne forblive tavs, og at hans "franciskaner"-tålmodighed ville

briste. Jeg var temmelig nysgerrig efter at se, hvad han egentlig havde at sige, fordi jeg netop vidste, at det jeg skrev, og beviste med hans egne breve, ikke kunne benægtes.

Som det første kom følgende: Den 25. marts (den 22. marts stod mit angreb i de førende aviser i Norge, Sverige, Tyskland, Østrig og Ungarn) – altså, den 25. marts kom der et telegram fra Italien om, at digteren – *havde foræret Villa Cargnacco til Italien*. Den 30. marts, *at Villa Cargnacco er italiensk nationalejendom*. Besynderligt at Mussolini erklærer dette på et ministerråd – nøjagtig otte dage efter, at min første artikel blev trykt.

Derefter blev der *udsendt et telegram gennem "Epoca", at d'Annunzio har givet udtryk for sin afsky over mit "afpresningsforsøg". Yderligere "at han klart afviser at sige blot et eneste ord for at retfærdiggøre sig. Thi ingen kan beskyjde ham for have syge efter hans liv bestående af bestandige ofre. Han ejer ikke andet end retten til taknemmelighed fra dem som han har givet gaver."* Senere offentliggør han en note, hvori han siger, at han *"har valgt den mest beskedne og ensomtbeliggende villa: et gammelt, dårligt holdt bondehus, og at genstandene indeni var så mindreværdige, at de for størstedelens vedkommende nu befinder sig i tyendefløjen."*

Han taler om *"latterlige og barnlige løgne"* fra min side og erklærer, *at han havde tilladt en befuldmægtiget fra Daniela von Bülow at gennemse Henry Thodes papirer i to dage og af dem medtage, hvad han ønskede; at fru von Bülow (Henry Thodes første hustru) har besøgt ham i taknemmelighed og fik kære minder med som gaver.*

Til sidst *"beklager"* han at have været *høflig over for fru Hertha Thode*, og tilføjer, at når han ikke giver en begrundelse for denne beklagelse, så svarer det til den samme ridderlighedsfølelse, som forbød ham at kaste bomber over kvinder, børn og gamle i Wien, da han på *"bevæbnede vinger" fløj over byen.*

Vi vil ganske langsomt gennemgå hans forsvarsskriverier.

Hvilke "ofre" d'Annunzio har bragt i løbet af sit liv, ved jeg ikke, kender jeg ikke til. Hans *havesyge* må vel fremstå som allerede bevist. Ikke blot, at han – *der allerede ejer en villa tyve minutter fra Cagnacco, som han har fået foræret – har tilegnet sig Villa Cagnacco, men at han også har videresolgt en del af Henry Thodes kunstværker, og stukket pengene i egen lomme, det turde vel være den højeste grad af havesyge.*

Han lader også sige, at han som "*bekendt lever i dybeste fattigdom*". *Hans hunde løber omkring med forgyldte juvelbesmykkede halsbånd!!!* Hvad man har set med egne øjne, lader sig ikke bestride! Han kalder Villa Cagnacco "et gammelt dårligt holdt bondehus". Lad os undersøge denne påstand.

Villa Cagnacco indeholder *40 rum, deraf 19 opholdsrum*. Hvis man som jeg har inventarlisten (udleveret af myndighederne) foran sig og ved, hvordan disse rum er indrettet, måber man en smule over, at d'Annunzio har mod til at sige sådan noget, hvor Villa Cagnacco som Henry Thodes ejendom jo blev besøgt af hundredevis af mennesker fra hele verden, som kender den. Henry Thode erhvervede huset i 1910. Han lod det indrette med store omkostninger. Et bondehus – med 19 værelser! Med tjenerbolig! Med gartnerbolig! Med endnu et hus med 8 værelser, udlejet til borgmesteren! Hr. D'Annunzio synes at være meget forvænt, hvis han anser dette for et dårligt holdt bondehus. Hvorfor, må man spørge, har han så ikke hellere ladet bygge et palads til sig selv?

Når han siger, at genstandene deri er i den grad så lidt værd, at det meste måtte forvises til tjenerboligen, så er det naturligvis for det første overhovedet ikke sandt. Men hvis det havde været sandt, var det dobbelt og fem gange mere oprørende af d'Annunzio, at han først bringer enken til tiggerstaven for at få fat i hendes luvslidte ting, og derpå råber efter hende: FØJ, sikke pjalter du har!

Og hvorfor har han da så længe omgivet sig med dette værdiløse og mindreværdige bras? Hvorfor har han ikke straks smidt det gamle skrammel væk? Da fru Hertha besøgte ham, stod alle hendes ting rundt omkring ham. Eller har han måske bagefter udsøgt sig en anden villa og ladet inventaret transportere derfra til Cagnacco med otte automobiler? Eller hvordan? Man kunne ønske sig at få alle disse spørgsmål besvaret.

At d'Annunzio ikke taler sandt, er mere end beviseligt, allerede ifølge inventarlisten. Det falder bestemt intet menneske ind – bortset måske fra hr. d'Annunzio – at ville sige, at Henry Thode ligesom en krigssvindler har gjort indkøb uden kendskab og uden smag. Henry Thode var kendt som en fin kunstsamler, helt bortset fra hans videnskabelige aktivitet. Den mand, som har skrevet de forskellige bøger om italiensk kunst og har skrevet dem sådan at den italienske konge hædrede ham, er vel et menneske, der vidste, hvad han gjorde, når han købte kunstværker, antikke møbler og tæpper og sølvgenstande. *Men den mand, som rev billedet af Henry Thode ud af en værdifuld ramme, for at beholde rammen* – hvad skal man kalde ham? Skal man måske tro, at det er sket for bagefter at anbringe rammen i tjenerboligen?

Havesyge – havesyge. Og endnu en gang *havesyge!*

Ejendommen Cargnacco har i fredstid alene en grundværdi på 300.000 lire (efter nutidig kurs fire gange så meget). Tallene stemmer. Det papir, som underpræfekten og borgmesteren i Gardone underskrev, ligger foran mig. Villa Cargnacco, hus, grund, møbler, kunstværker har ialt en samlet værdi på en million otte hundrede og fire og tyve tusinde lire i fredsværdi. Idag altså mindst syv millioner to hundrede og seks og halvfems tusinde lire.

Det er ganske godt, hvis læseren mærker sig disse tal, for at vide, hvor meget eller lidt det indebærer, at den italienske regering har foræret fru Hertha Thode - *ingen* skadeserstatning – men en slags ”plaster på såret” på *hundrede tusinde* lire. Hendes far har i løbet af krigen betalt mere end denne sum alene i skat for Villa Cargnacco. Hundrede tusind – i forhold til syv millioner og (næsten) tre hundrede tusinde! Hvad angår mine ”barnlige og latterlige løgne” har d'Annunzio indtil nu ikke fundet det umagen værd at forklare, hvori de bestod. Det ville sikkert falde ham svært.

Men nu kommer vi til et meget vigtigt punkt: *Han har altså, siger han, givet en befuldmægtiget fra Daniela von Bülow*³ *tilladelse til igennem to dage med fuld frihed at gennemsøge Henry Thodes papirer og medtage hvad han ønsker deraf.*

---

3 Daniela Thode, f. von Bülow (1860-1940) omtales her med sin fars efternavn. Hendes far var Hans von Bülow (1830-1894), som var en fremtrædende tysk dirigent og pianist, Franz Liszts yndlingselev. Von Bülow dirigerede uopførelserne af Wagners operaer ”Tristan og Isolde” og ”Mestersangerne i Nürnberg” (Oliver Hilmes: *Cosimas Kinder*, Pantheon, 2009, s. 15, 24).

Det går dog en smule for vidt! Ikke blot at han har tilladt dette, men at han endog *fortæller det videre!* Ikke blot, at han selv har ladet Henry Thodes skrivebord bryde op og har rodet deri! Jeg har tidligere troet, at hvis man kom ind i andre menneskers rum, hørte det til den almindelige overenskomst, at man ikke rørte breve og papirer, lige så lidt som man stak sølvskeer i lommen, når man gik derfra.

Om d'Annunzio så hundrede gange havde erhvervet sig villaen og møblerne billigt eller dyrt, *kan han ikke have købt skrivebordshemmelighederne for penge og eller for noget i verden. De er ikke til salg, og ingen regering i verden kan have tilladt, at en mand, digter, tyv eller hvem som helst roder rundt i en højt anset lærd persons skrivebordsskuffe, så længe denne har levende retmæssige arvinger. Jeg kan ikke og jeg vil ikke tro, at den italienske regering har tilladt dette eller vidst om det.*

Daniela von Bülow, datter af Cosima Wagner⁴ og Hans von Bülow, var Henry Thodes hustru i mange år. De blev skilt og alt blev lovformeligt ordnet. Henry Thode giftede sig med den danskfødte hofviolinistinde Hertha Tegner, som var og er hans universalarving.

D'Annunzio kunne dedikere fru Daniela sine egne bøger, kunne forære hende alt, hvad han besad. *Alt.* Det er hans ret, hvis han ønsker det. Men hvordan når han dertil at give hende ting, der tilhører Henry Thode, uden først at have spurgt fru Hertha Thode. Fru Daniela kan rigtignok have ønsket at få dette eller hint tilbage som minde om den forgangne tid. To mennesker behøver ikke at blive dødsfjender, fordi deres ægteskab går i stykker, og fru Hertha kan heller ikke have haft noget imod at give Fru Daniela hvad denne ønskede. *Men det tilkommer kun fru Hertha og intet andet menneske at fordele Henry Thodes efterladenskaber.*

Med manuskripterne er det nøjagtigt på samme måde! *Fru Hertha forlanger at få sin mands efterladte manuskripter, breve og dagbøger.* I det mindste. *De er blevet lovet hende. Hun får dem ikke.* Derimod får en *fremmed* herre lov til at rode rundt i Henry Thodes skuffer og skabe og

---

4 Danielas mor *Cosima* (1837-1939), som var datter af *Franz Liszt* (se note 5), forlod i 1870 von Bülow og ægtede *Richard Wagner* (1813-1883). Cosima havde da fem børn, hvoraf Wagner var far til de tre sidste, og alle kom til at bo hos hende og Wagner. Efter Wagners død ledede Cosima festspillene i Bayreuth i 25 år, indtil hendes og Wagners søn *Siegfried* (1869-1930) afløste hende. (Oliver Hilmes: *Cosimas Kinder*, Pantheon, 2009, s. 32, 311).

medtage – *medtage* – hvad han ønsker. Oven i købet, *år efter fredsafslutningen*. Man tager sig til hovedet og spørger: *Hvor har d’Annunzio gået i skole? Hvem har undervist ham i almindelig morallære?*

Jeg er i den lykkelige situation at kunne opklare tingene delvist. Så ser det noget anderledes ud end ifølge d’Annunzios fremstilling.

Foran mig har jeg et brev til fru Hertha fra en af Henry Thodes ældste og bedste venner. Denne herre er og har altid været gode venner med familien Wagner i Bayreuth. Han skriver ordret følgende: (Dateret 19. november 1922) *”Grev Du Moulin, professor i München, udgav sidste år en biografi om Hans von Bülow og lod straks meddele, at der ville følge et bind mere. Til dette bind havde han brug for materiale og breve, som tilhørte fru Daniela og som befandt sig i en kiste i Cagnacco. Greven var her (i Bayreuth) og bad om at få udleveret tingene, og da der blev sagt, at det ikke var muligt, besluttede han sig til at rejse til Gardone. I vidners nærvær har fru Daniela sagt til ham, at hun ikke havde noget imod udleveringen af de talrige breve. Men han skulle først og fremmest aftale det med Dem (man kendte til Deres tilstedeværelse i Gardone). Dette var aftalt og kan blive bekræftet under edsafklæggelse. Efter sin tilbagevenden fra München fortalte greven (her var han ikke mere), at han ikke havde kunnet træffe Dem. D’Annunzio havde straks opfyldt hans ønske og ladet ham tage de nødvendige breve fra kisten.*

”I kisten befandt der sig også en hånd af bronze som tidligere var blevet benyttet af fru Daniela som brevpreser. De to herrer antog det for en efterligning af fru Wagners hånd og d’Annunzio bad greven om at tage genstanden med og overrække den til fru Wagner. Han skrev også et par entusiastiske liner til fru Wagner og skrev også til fru Daniela, at det havde glædet ham at udlevere brevene. Genstanden forestiller ikke fru Wagners hånd, men hendes mors⁵. Greven har indtil nu ikke afleveret den (brevet er jo fra år 1921, altså er det dog sandsynligvis sket senere). Udleveringen af andre genstande var ikke ønsket og heller ikke sket. Greven fik med det samme, da han skrev at han ikke havde opsøgt Dem, forklaret sin store uret.”

---

5 Cosimas mor, forfatter og grevinde Marie d’Agoult (1805-1876) forelskede sig i den unge klavervirtuos og komponist Franz Liszt (1811-1886), forlod sin mand og to børn og rejste rundt med Liszt på hans turnéer. I disse år fik de tre børn, som hovedsagelig opholdt sig hos en bedstemor. Cosima var den næstældste. (Britannica).

Ikke sandt, efter at have læst dette brev har man ikke lige netop en følelse af, at nogen har fjernet noget særligt fra Henry Thodes papirer. Frem for alt, og indtil der foreligger yderligere, kan *man ikke forestille sig, at Grev Du Moulin har slæbt Henry Thodes manuskripter, dagbøger og de brevsamlinger, der efter hans død skulle brændes ulæst, med sig. Og hvis ikke, hvor er de så? Og hvis ikke, hvorfor siger d'Annunzio så, at fru Hertha er kommet "for sent"? Og hvorfor har han så ikke givet manuskripterne til fru Hertha?*

Her findes svære og dunkle punkter, som ubetinget kræver opklaring.

En fremtrædende *italiener* skriver netop følgende til mig: "Jeg begriber ikke, hvordan digtermunken kan have brugsret over værdier, som ikke tilhører ham og ikke fru Thode, men den italienske nationalformue, med mindre der ydes en rimelig leje. Jeg begriber endnu mindre, hvordan han til egen fordel kan sælge værdier fra den italienske nationalformue såsom billederne af Thoma. Thi hverken han eller de italienske finansmyndigheder, som tidligere forvaltede disse værdier, har kompetence hertil, men alene generalkommisæren for tidligere fjendtlige værdier med sæde i Rom."

Hvad denne italiener skriver, er jo netop hvad jeg heller ikke kan forstå, men brevskriveren synes ikke at vide, at fru Hertha efter dekretet fra 1921 udmærket kunne få såvel villaen, som især også alle effekterne tilbage, fordi der forelå et undtagelsestilfælde.

En i hele den civiliserede verden kendt og højt anset *amerikaner*, som nu bor i Italien, skriver i dag til mig: "Før krigen holdt italienerne sig for næsen, når de talte om d'Annunzio, men nu er det muligt, at de ignorerer hans foragtelige karakter på grund af "patriotisme"".

En *franskmænd* skriver i dag til mig "om den ynkelige store italienske digters skændselsgerninger". Med hver post får jeg breve fra hele verden og, som sagt, alle giver udtryk for deres afsky over for d'Annunzios handle måde. En højtstående *engelsk* embedsmand, der netop er kommet tilbage fra en rejse til Italien, skriver: "Også i Italien har vi fundet, at dit herlige angreb på d'Annunzio finder kolossalt bifald hos alle velmenende folk."

Fra *Neapel* skriver en *italiensk* videnskabelig professor til mig: ”Deres mål, hvad angår fru Thodes sag, er mere end smukt og berettiget. Jeg beder Dem om at sende mig en kopi af Deres breve, så at jeg også kan yde mit beskedne bidrag til at frembringe et sikkert udfald.”

Mange, ganske usædvanligt mange mænd, både i tysksprogede lande og også i Frankrig og England og Amerika, har foreslået *at gribe til repressalier over for Italien*. Nogle forlanger energisk, at man *ikke længere skal købe d’Annunzios bøger* i hele den dannede verden. Det forstår jeg ikke. Man elsker hans bøger, eller man elsker dem ikke. Bøgerne er da uskyldige. Desuden er sådan noget jo slet ikke gennemførligt.

Andre går endnu videre og foreslår, *at man ophører at importere sydfrugter fra Italien, indtil tilfældet d’Annunzio endegyldigt er blevet ordnet*. Men alt det går slet ikke. Og jeg vil her sige hvorfor, i stedet for at svare på mange breve.

D’Annunzio gør sig selv skyldig – blandt andet – ved, at han frækt gør Thode ansvarlig for krigsbegivenhederne. Hvad har Thode haft at gøre med krigen! I bund og grund fredselskende, gammel og skrøbelig. Hvordan kan man overhovedet tale om ham i forbindelse med krigen! Han som har skrevet værkerne ”Michelangelo”, ”Tintoretto”, ”Franz von Assisi”, ”Correggio” og ”Mantegna”. Han, som gennem hele sit liv kun har forherliget Italien og alt, hvad der var italiensk! Det er jo en kendsgerning, at Italien har en stor indtægtskilde fra turismen. Det er en kendsgerning, at Italien forrige år for atter at tiltrække turiststrømmen, skaffede masser af billige jernbanerejser og skibsfartsmuligheder og ovenikøbet yderligere har truffet aftaler med hotellerne om billigere priser. Det viser, at man uden at træde Italiens ære for nær, vel kan sige: *Italien behøver turister*. Nu vil jeg gerne vide: hvem skaffer Italien flest rejsende: Hr. d’Annunzio eller den tyske kunsthistoriker, som har haft studenter i sine seminarer fra hele Europa og hele Amerika, og har indgydt alle disse sin kærlighed til Italien, til det italienske landskab og italiensk kunst? Hvem? Selvom d’Annunzio – sådan som det svarer til hans tænke måde, hans natur og hans karakter – smæder Henry Thode i dennes grav, fordi han er tysker, og siger at det stinker af tyskere i Villa Carnaccio – vil vi da ikke lade os forføre af ham til at angribe ham med uanstændige og beskidte våben. *Italien kan ikke gøre for, at en d’Annunzio er født der – hvis det i det hele taget var der?*

Det hedder sig, men jeg kan ikke sværge på det, jeg har ikke set hans dåbsattest, det hedder sig, siger jeg, og jeg har det fra italienske aviser, at d'Annunzio kan være født i Rappaport ⁶ (eller noget lignende), at han oprindeligt kan nedstamme fra den polske ghetto. Men selv om han virkelig er født i Italien, kan Italien jo ikke gøre for det. Som forfatter har han gjort Italien ligeså stor ære, som han som menneske måske er blevet en skændsel for landet. Man skal ikke gøre italienerne ansvarlige for ugerninger der er begået af en som d'Annunzio.

At han ikke er italiener, slutter jeg ud fra følgende: Den der har tilbragt sit liv i sit fædreland, må vel have en medfødt fornemmelse for hus og hjem. Han kan ikke tage et eller andet sted hen (nota bene, hvis ikke drevet af nød) og føle sig hjemme i fremmede omgivelser. Også den der er vant til at leve i luksus, må dog have erhvervet sig en personlig smag. Han kan ikke gå hen og glad og tilfreds lege gøgefugl, slå sig ned i en færdigbygget rede. Det er netop dette, der har stødt så mange mennesker i denne sag.

Alle mennesker har fantasi. Mere eller mindre. Digteren er udstyret med en særlig fantasi fra naturens side. Fantasien hører med til hans arbejde. Men *hvilken mangel på fantasi* ligger der ikke i at trænge ind i et fremmed hus og slå sig ned blandt møbler, billeder, tæpper, vægbeklædning og bijouterier udvalgt og samlet af en anden. *Den sande italiener* ville vel næppe gøre dette.

Altså tror jeg stadigvæk, at d'Annunzio er født i *Rappaport* og aldrig er blevet rigtig italieniseret. Et tegn på hans mulige ghettoafstamning finder jeg i følgende: Da inventarlisten i nærværelse af vidner blev udarbejdet af øvrigheden, befandt der sig også en kiste i Villa Cagnacco. På listen står: denne kiste får nummer 477 og bliver deponeret i Salos bank. Kisten indeholdt en stor mængde meget værdifulde guld- og sølvting, pretiosa og smykker. Således for eksempel (man bedes huske hans udtryk fra forsvarsskriftet: ”mindreværdige”) en *medaljon af Benvenuto Cellini*.

Næppe var d'Annunzio trængt ind og havde slået sig ned i villaen, før han lod denne kiste afhente ved hjælp af et bud. Af kistens indhold modtog fru Thode følgende: *en signet, en æske med et*

---

⁶ Navnet *Rappaport* kan være en misforståelse af følgende: d'Annunzios far var født med efternavnet *Rapagnetta*, men antog en barnløs onkels efternavn, da han blev dennes arving. (Lucy Hughes-Hallett: *The Pike*, Gabriele d'Annunzio, Poet, Seducer and Preacher of War, Fourth Estate, 2013, s. 81).

guldur og en brevpresser! Mon han har ladet resten af indholdet opbevare i tjenerboligen? Eller har han solgt det for kontanter? Jeg spørger blot.

Egentlig gør det mig ondt for Italien. Thi naturligvis er det ganske udelukket, at d'Annunzios opførsel ikke også kaster en skygge på Italien, indtil Italien kraftigt, meget kraftigt har taget afstand fra ham. Endnu ét: det er ganske besynderligt, at d'Annunzio, som har erklæret, at han har søgt den mest afsidesbeliggende og mest beskedne villa, netop fandt en villa, *som tilhørte en enke*. Han taler om, at han er "ridderlig". *Hvor*, spørger jeg, hvor har han opført sig *ridderligt*, hvor har han opført sig *broderligt* i denne sag?

Gøgen er, på grund af den måde hvorpå den plyndrer fremmede reder, lægger sine æg i fremmede reder og tilsmudser fremmede reder, blevet en foragtet fugl. Stakkels gøg! Den kender ikke til andet. Den er født sådan.

Det kan være, at d'Annunzio også er født sådan. Det kan være. Men han har haft lejlighed nok til senere i livet at erfare, at der findes ting, som blandt alle civiliserede mennesker bliver anset for at være gemene og andre, der anses for at være anstændige.

Hvis han havde røvet Villa Cagnacco på den tid, da Henry Thode endnu levede, havde jeg sandsynligvis ikke beskæftiget mig med denne sag. Thi selv om Thode var gammel og syg, havde han ved hjælp af et opråb gennem hele verden sikkert indgydt d'Annunzio skræk, så at denne efter at have brudt seglet og et flot indtog gennem hovedportalen atter havde måttet snige sig ud gennem bagdøren. Thode havde også kunnet sende ham en ven, så denne med den flade hånd kunne få hans ansigt til at rødme. Hertha Thode er kvinde, er enke, er genert, er nedbrudt pga. sorg og græmmelse. Hun kan ikke engang svinge sig op til bitterhed, ved hjælp af hvilken man kan finde de rigtige ord for den rigtige handling. Derfor har jeg blandet mig, og hendes sag er blevet min.

D'Annunzio må have et særligt fintfølelse gemyt, eftersom han, når talen er om mig, benytter ordet "afpresningsforsøg".

Her må *jeg* smile. Men *mit* smil, hr. gøgedigter, er ganske ægte. Jeg har *intet* på denne jord og *ingen* at frygte, fordi jeg har rene hænder og et rent hjerte.

Og hvis d'Annunzio var trængt ind i mit hus, for at røve mit lille hjem fra mig, havde jeg taget min ridepisk og trukket en blodrød streg tværs over ansigtet – *ikke på digteren* d'Annunzio, som har skænket mig dejlige stunder, men – på *mennesket* d'Annunzio; bagefter havde han så kunnet tage mit hus i besiddelse.

Hvad d'Annunzio har forbrudt, har han forbrudt på et tidspunkt, da freden var blevet sluttet. Ja, år efter. Og hvis han kunne kalde englenerne ned fra himlen, ville det ikke lykkes ham at benytte dem som forsvarere. Jeg kunne forestille mig, at pengene, hvormed han købte Villa Cagnacco – *efter at have lovet fru Thode at være behjælpelig i Rom med at kunne få sin villa tilbage* – ville omdannes til støv, eller at pengene ville brænde som ild i hænderne på dem, som senere rørte dem.

Jeg har ikke mere at sige.

Dog vil jeg afslutte med min bøn fra begyndelsen: Alle dem, som læser det her skrevne, og som har venner, familie, bekendte i udlandet, beder jeg om at sende denne brochure til dem, så at så mange mennesker som overhovedet muligt kan læse den.

Thurø ved Svendborg, i maj 1925.

Karin Michaëlis

EFTERSKRIFT

Karin Michaëlis' pamflet om digteren Gabriele d'Annunzios røvermentalitet

Baggrunden for Karin Michaëlis' lille pamflet "Der Fall d'Annunzio" kan man finde i Hertha Thodes erindringsbog "Mindernes Rigdom", der blev trykt i 1942. Den var "klar til udsendelse, da den blev standset paa foranledning af den daværende italienske regering og henlagt til krigens afslutning", som forlaget Carl Aller, København, skrev i indledningen til bogen ved udgivelsen i 1945. Hertha Thode blev født i København 1884 og døde i 1949 efter en karriere som violinist.

Den historiske baggrund

I 1910 havde den tyske kunsthistoriker, professor Dr. Henry Thode, der på dette tidspunkt var gift med Richard Wagners steddatter Daniela, købt en stor smuk villa, Villa Cagnacco, i Gardone ved Gardasøen, for at bosætte sig fast i Italien, hvor han som en internationalt kendt person blev vel modtaget af myndighederne. Villaen skulle senere komme til at spille hovedrollen i "Der Fall d'Annunzio".

Gennem Hertha Thodes erindringer får man et levende indtryk af den smukke hvidkalkede villa med balkoner til flere sider og med en fantastisk udsigt over Gardasøen til bjergene i baggrunden. Villaen var omgivet af en kæmpepark med masser af roser, magnolietræer, cypresser, palmer, små vandløb, en dyb slugt, vinhaver, olivenlunde og en botanisk have tilplantet af Henry Thode med sjældne planter og træer. Husets store værelser var smagfuldt indrettet med mange værdifulde møbler, kunstgenstande, en imponerende bogsamling og en malerisamling inklusive en sjældenhed som Rembrandts maleri af "Den barmhjertige Samaritan".

Henry Thode havde skrevet flere omfattende kunsthistoriske værker, bl.a. et stort fembinds værk om Michelangelo. Han var i en årrække tilknyttet universitetet i Heidelberg som professor. Her fulgte Hertha Thode hans forelæsninger 1909-1910, og i 1914 blev de gift i København og rejste på bryllupsrejse mod syd. Men inden de nåede Italien, var 1. verdenskrig brudt ud, og ulykkerne begyndte at vælte ned over dem. Tyskland, Henry Thodes hjemland, var krigsførende, mens Italien

til at begynde med holdt sig neutralt. Med besvær nåede ægteparret frem til villaen ved Gardasøen, men fik kun lov til at bo der indtil maj 1915, hvor Italien erklærede Østrig-Ungarn krig. En af de kraftigste fortalere for Italiens krigsdeltagelse havde været Italiens berømte forfatter Gabriele d'Annunzio. Ham vender vi tilbage til!

Hertha og Henry Thode blev tvunget til at forlade Italien. Efter at have registreret alle deres ejendele, placeret de mest værdifulde småting i den nærliggende bank og pakket alt andet ned med henblik på sikker opbevaring, indtil de forhåbentlig snart ville kunne vende tilbage, rejste de til München, hvor de blev et stykke tid. Kommunikationen til Villa Cagnaccos husholderske og gartner blev vanskeliggjort af krigen. Den måtte foregå over det neutrale Danmark, og på den måde blev der overført lønninger til de ansatte og betalt skatter og afgifter til myndighederne. Thodes fik at vide, at deres ejendom var blevet forsegleet af den italienske stat, og at der var blevet udarbejdet en inventarliste over indboet. De fik også at vide, at så længe de betalte de nødvendige pengesummer, var der ingen fare for deres ejendom.

I perioden 1915 til 1918 rejste de rundt i Tyskland og Østrig, hvor Henry Thode var en efterspurgt foredragsholder, og Hertha Thode kunne indlede og afslutte forelæsningerne med sit smukke violinspil. Som for resten af det tyske og det østrigske folk blev det vanskeligere og vanskeligere for Thodes at klare sig. Ved krigens ophør i november 1918 var Henry Thodes helbredstilstand stærkt svækket, men han fortsatte med sin forskning, sin skribentvirksomhed og sine foredrag så godt han kunne frem til 1919, hvor ægteparret besluttede at rejse til Danmark for at give Thode mulighed for i rolige omgivelser at genvinde sit helbred. Adskillige gange ansøgte de det italienske konsulat i København om tilladelse til at rejse tilbage til Italien, men uden held. Henry Thode døde i november 1920 i forbindelse med en maveoperation.

D'Annunzio kommer ind i historien

I begyndelsen af 1921 fik Hertha Thode en opringning fra en slægtning i Italien om "at digteren Gabriele d'Annunzio havde forladt Fiume og var ankommet til Gardone, hvor han med hele sit følge havde indlogeret sig i Villa Cagnacco, rimeligvis for bestandig". Sammen med sine legionærer var han blevet tvunget væk fra Fiume, hvor han efter krigens afslutning havde oprettet sit eget lille diktatur og anvendt nogle af de metoder, der senere blev kendetegnende for den italienske fascistiske stat: ledelse af folkemasserne ved hjælp af demagogisk tale, parader, offentlige edsafleggelse og førerkult. Men i 1921 var han uønsket i Rom, da Mussolini betragtede ham som en farlig rival.

Hertha Thode, der var universalarving til villaen, blev rådet til at rejse til Italien så snart som muligt for at gøre sin ret gældende, og i april 1921 opnåede hun tilladelse til rejsen. Hun blev

modtaget af sin italienske husholderske, der kunne fortælle, hvordan d'Annunzio havde tiltvunget sig adgang til Villa Cagnacco på trods af de ansattes protester. Han brød simpelthen seglet, der var anbragt på villaens gitterport, med ordene: "For mig, Gabriele d'Annunzio, gives der vel intet segl!" Derpå beså han villaen indvendigt, besluttede at blive og begyndte straks at foretage ændringer i huset.

Hertha Thode indlogerede sig på et lille hotel i nærheden af villaen for at påbegynde sin kamp. Hun sendte en kort hilsen til forfatteren, hvor hun høfligt bad ham om et møde. D'Annunzio svarede skriftligt tilbage om et møde den næste dag, den 1. maj 1921. Fru Thode gik ud fra, at den berømte mand ville hjælpe hende på alle måder, når hun fik forklaret ham sagens sammenhæng. – Hun skulle blive klogere!

Det virkede ildevarslen, at villaen var blevet beskyttet af et pigtrådshegn. For Hertha Thode blev det i det hele taget et sørgeligt gensyn med villaen. Meget var forandret uden sans for de mange kulturelle og personlige skatte, Henry Thode havde samlet, og en del af deres private sager var fjernet. Hendes mange noder havde Gabriele d'Annunzio således foræret til en bekendt. På trods af varmen udenfor var der ild i kaminerne, og der lå en tung duft af røgelse og parfume i rummene. Hertha Thode skildrer Gabriele d'Annunzio som en lille mand med gråhvid ansigtsfarve, et glasøje og uden et hår på hovedet, men til gengæld et spidst hageskæg. "Han virkede nervøs [...] men var i hvert tilfælde tilsyneladende af stor forekommenhed og elskværdighed og ikke helt uden charme."

De første ord han sagde til Fru Thode var: "Jeg vil gøre Deres hus berømt, og De maa betragte det som en stor ære, at det er mig, som har taget det i besiddelse, for jeg ved at skatte alt dette." Det lød ikke opmuntrende, men senere i samtalen forsikrede han hende om, at han ville gøre alt, hvad der stod i hans magt for at skaffe hende ejendommen tilbage. Det var muligt, at han allerede i løbet af fire uger igen ville forlade villaen og Gardone, sagde han. – Hun blev budt på te af sine egne kopper i spisestuen, og det meste af det hun så omkring sig der, havde hun i sin tid selv medbragt fra Danmark. Det blev også klart, at d'Annunzio havde brudt Henry Thodes skrivebord op og bl.a. taget kvitteringen for de værdigenstande, ægteparret havde deponeret i den nærliggende bank. Ved hjælp af kvitteringen havde han derpå fået genstandene udleveret.

De næste uger gik uden at der skete noget i sagen, men en eftermiddag blev hun pludselig opsøgt af en fremmed mand, der advarede hende om d'Annunzios planer om at skaffe sig papirer i Rom på sin ejendomsret til Villa Cagnacco. Hun blev opfordret til selv at rejse til Rom så hurtigt som muligt for at forhindre dette. I Rom opsøgte hun det danske gesandtskab og en dygtig advokat. Deres plan var at købe villaen tilbage af den italienske stat. Efter fjorten dages rundtur til forskellige kontorer efter attester og underskrifter tog Hertha Thode tilbage til Gardone i den tro, at alt var

blevet ordnet på bedste måde. Derefter gik sommeren 1921 med at sende nye breve angående sagen til Rom, Gardone, Berlin og København. Men ellers skete der ikke noget.

En dag kunne Hertha Thodes husholderske imidlertid fortælle hende, at regeringen havde bekendtgjort i aviserne, at den havde overdraget Villa Cagnacco til Gabriele d'Annunzio. Det var et forfærdeligt slag for Hertha Thode. Hun fik fat i sin advokat, og sammen forsøgte de at få et møde med d'Annunzio, men blev afvist. Hun rejste igen til Rom for at undersøge, hvad der kunne gøres. I handelsministeriet bad de hende om en ønskeseddel over de personlige ting, som hun gerne ville have udleveret, og de stillede hende i udsigt, at hun kunne få en rente og at de ville erstatte hendes fars udgifter i forbindelse med sagen, men uden at gøre alvor af det. I februar 1922 lod den italienske regering det danske gesandtskab vide, "at villaens konfiskation og tagen i besiddelse af hr. d'Annunzio, først som lejer og senere som ejer, ikke krænker nogen ret fra fru Hertha Thodes side."

Den danske forfatterforening blander sig

Tilfældet d'Annunzio begyndte at blive mere og mere kendt i Danmark. På vegne af den danske forfatterforening sendte Sophus Michaëlis, der på dette tidspunkt var formand, et høfligt brev til digteren, hvor man bad ham om at udlevere Henry Thodes forarbejder om Venedigs kulturhistorie til enken. Il Commandante d'Annunzio, som han kaldte sig, tog dette brev højst unødigt op. I juni 1922 hørte fru Thode fra ham igen. Han inviterede hende til frokost og skrev: "Jeg er rede til at give Dem alt, hvad De vil bede mig om".

Da hun denne gang kom ind i villaen, kunne hun se, at huset indvendigt var forvandlet til ukendelighed. Villa Cagnacco var blevet til en lille fæstning med vagt bag hver dør. D'Annunzio begyndte mod hendes forventning at skælde ud over den danske forfatterforenings skrivelse til ham og gav udtryk for, at han selv havde opført sig fuldkommen korrekt i sagen. Hertha Thode, der havde medbragt en fortegnelse over de ejendele, hun bad om at få udleveret, ville gerne gennemgå listen sammen med sin vært, men det afslog han. Meget mod hendes vilje beholdt han i stedet for listen, og hun gik dybt skuffet derfra.

Den 7. juli 1922 modtog hun et nyt brev fra d'Annunzio skrevet i den sædvanlige opstyltede og tvetydige stil, som han yndede at anvende. Han påstod, at hun var kommet for sent, hvormed han øjensynlig selv underforstod, at han allerede havde skilt sig af med mange af Thodes ting, og at andre genstande var taget i brug til nye formål i huset og ikke uden videre kunne fjernes. Men han lovede dog at sende hende de få genstande, han kunne afse. Hertha Thode håbede i det mindste at få villaens mange malerier af den tyske maler Hans Thoma. Han havde været en god ven af hendes

mand, og hans billeder havde d'Annunzio stillet op på loftet som uinteressante. Hun vidste, at de ville kunne sælges for en formue i Tyskland og derved skaffe hende midler til at leve for.

Da hun sendte en vogn for at afhente de forskellige sager, måtte hun først underskrive et dokument, der lød: "Jeg erklærer herved af d'Annunzios nåde at have modtaget følgende genstande", og så fulgte fortegnelsen, der var meget kort, men på den stod bl.a. Thodes manuskripter. Derfor underskrev hun. Da budet kom tilbage, var Thomas billeder ikke med. D'Annunzio var åbenbart blevet klar over, at malerierne havde en vis værdi. Senere hørte Hertha Thode, at de var blevet solgt for en anelig sum penge på en auktion i Milano. Med tilbage var kun nogle få mindre genstande plus en stor rejsekuffert fyldt med gamle, værdiløse bankpapirer, betalte regninger og en knækket høj hat, men ikke en eneste ting fra hendes udstyr fra Danmark og fremfor alt ikke Thodes forarbejder til Venedigs kulturhistorie.

Hun skrev igen til d'Annunzio, der svarede med et langt brev den 21. juli 1922. Han var rasende over den danske presses holdning og skrev bl.a. "I Danmark fortsættes den afskyelige kampagne imod mig, grundet på en bevidst løgn. Deres store digter Johannes Jørgensen, som i disse dage opholder sig i Assisi, kalder den afskyelig [...] Jeg har ikke kunnet være mere korrekt og mere broderlig. For øvrigt foreslår jeg med det første at gøre Dem en betydelig tjeneste, hvad malerierne angår, og håber at tilbagegive Dem det, som er tilskrevet Rembrandt og i det mindste at tildele Dem en del af den betydelige sum, som jeg har betalt i Statskassen". Brevet fortsatte med bebrejdelser over, at Hertha Thode ikke fik den danske kampagne til at høre op. Han sluttede brevet med en trussel: "De kunne for eksempel telegrafere til Jørgensen i Assisi og forsikre ham om min broderlige opførsel imod Dem. Hvis De vil, kan De give mig teksten dertil, og jeg vil lade det afsende. Hvis ikke, vil det være mig altfor svært vedblivende at række Haanden ud imod den hånd, som kaster uretfærdige sten på mig. Har De forstået?"

Hertha Thode ville naturligvis ikke sende et sådant telegram. Derpå sendte d'Annunzio et nyt harmdirrende brev fra den 28. juli og endeligt ét fra 6. august 1922.

Med sorg så hun, hvordan ejendommen ændrede karakter fra et fredeligt og idyllisk sted til en slags krigsmonument for "helten fra Fiume" og med kanoner, som ofte blev affyret midt om natten til stor bestyrtelse for lokalbefolkningen. Sådant fremstår villaen også i dag. Den er blevet til en turistattraktion – et museum for digteren Gabriele d'Annunzio!

Hertha Thode kunne desværre ikke gøre mere i Italien end at tage afsked med sine venner. Men først efter generalstrejken i Italien august 1922 var det muligt at rejse tilbage til Danmark, mærkeligt nok i følgeskab med d'Annunzios søn, der hvert øjeblik kiggede ind i hendes kupé, og hvis store lighed med faderen gav hende kuldegysninger. Han skulle åbenbart sikre, at hun virkelig forlod Italien.

Den 31. oktober 1922 overtog Mussolini regeringsmagten i Italien, og fascismens diktatoriske principper med stærk indskrænkning af pressens og den politiske oppositions frihed blev ledetråd for styret. I foråret 1923 skrev Hertha Thode personligt til Mussolini og bad ham om at tage sig af sagen. Det førte til, at hun fik tilkendt et beløb på 100.000 lire for at gøre "Tabet af Villa Cargnacco mindre smertefuld", som den italienske regering skrev. Men beløbet svarede overhovedet ikke til hendes økonomiske tab. Hun blev endnu en gang opfordret til at indsende en liste til den italienske regering over de genstande og ejendele af personlig affektionsværdi, som hun kunne ønske at få tilbage. Regeringen lovede at give listen videre til digteren, og fru Thode sendte endnu en ønskeliste, men fik som forventet aldrig noget svar. Mussolini frygtede sandsynligvis d'Annunzios politiske indflydelse.

Karin Michaëlis' artikler om d'Annunzio-sagen

Hertha Thodes fortæller i sin erindringsbog: "Der blev aldrig rigtig ro om den historie. Den danske presse beskæftigede sig ofte dermed, og da jeg ved et tilfælde lærte forfatterinden Karin Michaëlis at kende, tog min affære et saa mægtigt opsving, at jeg mistede herredømmet over sagen, der blev et helt internationalt anliggende og vakte uhyre opmærksomhed. Dette skyldtes vel også Thodes og d'Annunzios bekendte navne. Karin Michaëlis, som med sit varme og impulsive sind så ganske uegennyttigt greb ind i det fine diplomatiske spind, der var vævet om min sag, optrådte nu som min forsvarer, og hendes flammende protest gav genlyd i verden. Hendes kæmpeartikler blev optaget i alle førende blade, og sympatiskrivelser strømmede ind til os fra nær og fjern, selv fra Amerika og Syditalien. Akter, breve og avisudklip tårnede sig op i svimlende højder, og en i sandhed ikke tilstræbt berømtedatmosfære begyndte at omgive mig. – At man i Italien så på dette med alt andet end velvillige øjne, var i og for sig ganske rimeligt. Men hvad kunne jeg gøre? Sagen var en gang for alle gledet ud af mine hænder og tilhørte historien."

Karin Michaëlis afsluttede sin lille pamflet mod Gabriele d'Annunzio på Thurø den 25. maj 1925. Den var skrevet på tysk og udkom få måneder efter hos Gustav Kiepenheuer Verlag i Potsdam i 5.000 eksemplarer med titlen "Der Fall d'Annunzio". Den kan endnu købes antikvarisk i Tyskland.

Adskillige af de mange breve, Karin Michaëlis havde modtaget fra forskellige lande som kommentarer til de første artikler, gav udtryk for ønsker om at bidrage til, at d'Annunzio blev stillet for en international menneskeretsdomstol på grund af sine forbrydelse mod fru Hertha Thode, da den italienske stat åbenbart beskyttede ham. På trods af mange løfter om det modsatte havde han med vold berøvet fru Thode alt og nærmest bragt hende til tiggerstaven. En sådan nederdrægtighed mod en sårbar person var for provokerende for Karin Michaëlis. Hun måtte gøre noget, og da hun

tidligere havde haft gode erfaringer med at involvere pressen i en kamp mod uretfærdighed, gentog hun nu dette i stor målestok.

På de første tyve sider i "Der Fall d'Annunzio" gennemgår Karin Michaëlis sagen i detaljer. Hun fremlægger d'Annunzios breve til Hertha Thode, som denne havde overladt hende, og formår derved at give et dokumenteret, detaljeret signalement af den italienske forfatters psykopatiske karakter skrevet i en selvsikker og sarkastisk stil. For eksempel kaldes d'Annunzio for en kukker, dvs. en gøg – der som bekendt lægger sine æg i andres reder. – Flere af psykiatriens kendetegn for psykopati kan genfindes i d'Annunzios breve, f.eks. gentagne asociale handlinger, aggressiv og voldelig adfærd, ingen anger eller skyldfølelse, løgnagtig og manipulerende opførsel, manglende empati, storhedsideer om egen værdi og udtalt tendens til at give andre skylden.

Karin Michaëlis kommenterer kamplystent mange af hans udtalelser og understøtter sine ord med citater fra breve, der er strømmet ind fra læsere. Ikke mindst hendes suveræne afvisning af nogle af de modtræk, læserne foreslår, viser hende i topform som debattør.

På de sidste ti sider fortæller Karin Michaëlis om, hvordan Gabriele d'Annunzio, "der grosse Fürst und Dichter und Ehrenmann" reagerede på hendes indgriben i sagen. Tre dage efter hendes første artikel i marts 1924 blev der sendt et telegram fra Italien til de førende aviser i Skandinavien og de tysksprogede lande om, at digteren havde fået Villa Cargnacco foræret af den italienske stat. Karin Michaëlis blev i et nyt telegram beskyldt for "afpresningsforsøg" og "latterlige og barnlige løgne om hans havesyge". I det næste telegram fortalte d'Annunzio, at sagen kun drejede sig om "et gammelt, ensomt beliggende og dårligt holdt bondehus uden nogle værdigenstande". Men ud fra Hertha Thodes erindringer ved vi bedre! – Hvis der var nogen, der var løgnagtig, så var det d'Annunzio. Dette beviste Karin Michaëlis eftertrykkeligt i sin brochure "Der Fall d'Annunzio".

Solveig Czeskleba-Dupont

Supplerende litteratur

Stefan Andres: "Die Tode eines Ungeliebten", *Kritische Ausgabe* nr. 2, 2004

Torben Brostrøm: "Herthas violin", *Information*, 15. august 1998

Beverley Driver Eddy: *Hjertets kalejdoskop* 2013

Karin Michaëlis: *Flammende Tage* 1929

Hertha Thode: *Mindernes Rigdom* 1945

Uffe Østergaard: "Monumentet for italienernes sejr", *Sfinx* nr. 2, 2011

Afsluttende kommentarer

Set i eftertidens lys

I *Italien* er der ikke interesse for denne gamle sag. I førende leksika nævnes det ikke, hvem det hus, d'Annunzio flyttede ind i efter tiden i Fiume, har tilhørt. Jeg takker Anna Wegener for denne oplysning.

Både i en fyldig biografi om d'Annunzio fra 2013, Lucy Hughes-Hallett: *The Pike, Gabriele d'Annunzio, Poet, Seducer and Preacher of War, Fourth Estate*, og på wikipedia (opslaget for *Vittoriale degli italiani*) nævnes det, at villaen med indbo var blevet konfiskeret fra den tidligere ejer Henry Thode, men det kommenteres ikke. Hughes-Hallett betvivler heller ikke d'Annunzios ord om villaen, at det var beskedent hus.

Som man kunne forvente, er interessen ikke forsvundet i *Danmark*. En kort artikel af Torben Brostrøm (*Herthas violin*, Information, 16.8.1998) kan læses på nettet, og en fyldigere og fint illustreret af Carsten Bach-Nielsen (*Villa Cargnacco*, Sfinx, 44:4, 2021), gør udmærket rede for sagen, som også skildres på et par sider i Beverley Driver Eddys biografi af Karin Michaëlis, *Hjertets kalejdoskop*, 2019. Historikeren Uffe Østergaard (*Monumentet for italienernes sejr*, Sfinx, 34:2, 2011), lader derimod ikke at finde sagen værd at omtale.

Karin Michaëlis

Ud over i sine avisartikler og interviews om sagen har Karin Michaëlis skrevet om den i essaysamlingen *Flammende Tage* (Carl Reissner, 1929) og i sin første selvbiografi *Little Troll* (Creative Age Press, 1946, som kan læses på www.karinmichaelis.dk).

I sidstnævnte bog hævder Karin Michaëlis (s. 211), at selv om det ikke lykkedes at vinde over d'Annunzio, havde hun forhindret, at han fik Nobelprisen, som i stedet var gået til en meget ringere italiensk forfatter, Della Grazzia.

Her har hun dog forregnet sig. Dels hed den pristager, hun hentyder til, *Grazia Deledda*, og dels havde d'Annunzio aldrig været foreslået til Nobelprisen. På NobelPrize.org>archive kan man se, hvem der har været foreslået og af hvem, og Deledda havde været nomineret 17 gange, inden hun fik prisen i 1926.

Kirsten Klitgård